

Aan de voorzitter en leden van de
Vaste Kamercommissie van VROM
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Betreft: duurzaam inkopen door de Nederlandse overheid

Amsterdam, 28 februari 2008

Geachte leden van de vaste Kamercommissie VROM,

In verband met het Algemeen Overleg over Duurzaam Inkopen op 5 maart a.s. willen wij graag een aantal aspecten van beleid en uitvoering op dit gebied onder uw aandacht brengen.

Allereerst wijzen wij u op de correspondentie met minister Donner van het Ministerie van SZW over (het ontbreken van) sociale criteria bij de grote aanbesteding van ICT en de aankoop van natuursteen. Hieronder vindt u links naar de oorspronkelijke brief van het MVO Platform van 19 september 2007¹, de reactie van Minister Donner van 4 december 2007² en de recente reactie van het MVO Platform van 28 februari 2008 (bijgesloten als Annex).

Wat ons in de reactie van Minister Donner met name bevreemdt is zijn mededeling dat de rol van de overheid als duurzaam inkoper 'beperkt zal zijn'. Dat staat haaks op de met algemene stemmen aangenomen motie Koopmans/De Krom die de regering 'verzoekt om uiterlijk in 2010 bij 100% van de rijksaankopen en rijksinvesteringen duurzaamheid als zwaarwegend criterium mee te nemen. De Kabinetsvisie MVO 2008 – 2011 voegt hieraan toe dat de vast te stellen productcriteria 'qua duurzaamheid zo ambitieus zijn dat een betekenisvolle verschuiving in de markt teweeg wordt gebracht'. Desondanks meent minister Donner dat het nog te vroeg is sociale criteria aan de orde te stellen bij een omvangrijk, in principe vier jaar durende, aanbesteding van ICT.

Op uw agenda staat onder meer de brief van de minister van VROM d.d. 26 september 2007 met de (uitgebreide) beantwoording van de vragen van de leden Koopmans en Vietsch over kinder- en slavenarbeid bij de winning van natuursteen die gebruikt wordt door gemeenten. Deze beantwoording van de vragen van Koopmans en Vietsch roepen niet alleen vragen op over de duurzame inkoop van het product natuursteen, maar ook over het beleid op het terrein van duurzaam inkopen in het algemeen.

Minister Cramer zegt in haar antwoord op uw vragen dat het gebruik van natuursteen uit niet-Europese landen in infrastructuurprojecten in Nederland te verwaarlozen is. Hoewel de totale cijfers niet bekend zijn bleek onlangs dat van de €49 miljoen import in 2006 van Chinees graniet bijna €16 miljoen (110.000 ton, de helft in volume) 'stenen voor bestrating' zijn. Allerm minst 'verwaarloosbaar' dus. Dit graniet wordt veelal onder arbeidsomstandigheden geproduceerd die niet voldoen aan minimale internationale standaarden³. Een voorbeeld van een groot project waar Chinees graniet wordt gebruikt is het Stadhuisplein in Almere. Daarnaast worden graniet en andere natuursteenproducten uit China en andere landen door diverse overheden gebruikt.

Het bovenstaande roept vragen op over de hoeveelheden die er van de diverse productsoorten worden gebruikt en met welke sociale- en milieueffecten dit gepaard gaat. Tot nu is daarvan geen overzicht, hetgeen het lastig maakt beleid te voeren dat leidt tot een qua duurzaamheid 'betekenisvolle verschuiving in de markt'. Voor de productgroep natuursteen zou de vraag bijvoorbeeld zijn: hoeveel natuursteen, inclusief graniet, wordt er door Nederlandse overheden (rijk, gemeenten, provincies, waterschappen) gebruikt in projecten in de openbare ruimte? Kan overheid

¹ Zie: <http://mvo-platform.tuxic.nl/files/Nieuws/brief%20aan%20Donner.pdf>

² Zie: http://mvo-platform.tuxic.nl/images/stories/reactie_donner_duurzaam_inkopen.pdf

³ Zie het onderzoeksrapport 'Improving working conditions at Chinese natural stone companies: http://www.somo.nl/html/paginas/pdf/Improving_Working_Conditions-Swedwatch-jan08_N.pdf

een overzicht aanleveren van overheidsprojecten waarin natuursteen uit niet-Europese landen is gebruikt, bijvoorbeeld voor de periode 2005 - 2007? Soortgelijke vragen kunnen ook voor andere productgroepen gesteld worden.

De antwoorden van minister Cramer op de vragen van Koopmans en Vietsch roepen bij ons **de volgende vragen** op:

1. In haar antwoord op uw vragen maakte de minister gewag van onderzoek naar een aantal andere aspecten, te weten ketenverantwoordelijkheid, WTO-regels, beschikbaarheid in de markt en controle en uitvoerbaarheid. Is dit onderzoek al afgerond? Zo ja, wat zijn de uitkomsten van dit onderzoek? Zo niet, wanneer kunnen de uitkomsten van dit onderzoek verwacht worden?
2. Op 14 juli 2006 schreef toenmalig staatssecretaris Van Geel van VROM aan de Tweede Kamer dat 'in de in 2004 herziene Europese aanbestedingsrichtlijnen de mogelijkheden om milieu- en sociale criteria te stellen bij overheidsaanbestedingen nadrukkelijk zijn erkend en opgenomen'. Tegelijk melden de antwoorden van 26 september 2007 op kamervragen dat nog wordt onderzocht hoe sociale criteria juridisch in aanbestedingen kunnen worden opgenomen. Is dit niet tegenstrijdig? Wat is de uitkomst van dit nadere onderzoek?
3. De antwoorden van de minister op uw vragen van 20 augustus 2007 lijken er op te duiden dat er geen specifieke duurzaamheidscriteria voor natuursteen worden geformuleerd, maar dat deze producten 'weggeïndexeerd' worden onder een grotere groep bouwmaterialen. Wat zijn hier de redenen voor? Gezien het verwachte gebruik van een aanzienlijk volume natuursteen door overheden in de komende jaren en de 'duurzaamheidsrisico's' van dit materiaal, is het belangrijk dat er wél specifieke criteria ontwikkeld dienen te worden. Deelt de minister deze mening? Zo ja, wanneer kunnen dergelijke criteria verwacht worden? Zijn er meer producten met grote 'duurzaamheidsrisico's' die op soortgelijke wijze 'weggeïndexeerd' worden
4. Niet altijd maar in een aantal gevallen is duurzaam inkopen wel duurder. Is de minister van mening dat overheden bereid moeten zijn een hogere prijs te betalen voor bijv. ICT-, natuursteen- en houtproducten die aantoonbaar onder goede sociale en ecologische omstandigheden zijn geproduceerd? Immers, bij de aanbieder met de laagste prijs zijn de maatschappelijke kosten vaak niet meeberekend in de prijs.

Wij vragen u de volgende aanbevelingen aan de regering te doen teneinde het beleid op het gebied van duurzaam inkopen te versterken:

1. Verschaf een overzicht van landen, sectoren én overheidsprojecten (bijv. boven de € 5 miljoen) die extra aandacht behoeven als het gaat om de naleving van sociale- en milieucriteria.
2. Teneinde een gericht en effectief beleid te kunnen voeren, zou de overheid landen, sectoren en onderwerpen in kaart moeten brengen waarop een versterkte inzet op het gebied van duurzaam inkopen gewenst is. Daarbij kan gedacht worden aan het stimuleren van multistakeholder-initiatieven, sectorbreed onderzoek, extra controle, aandacht tijdens handelsmissies, etc.
3. In verschillende Europese landen hebben (lagere) overheden een begin gemaakt met het formuleren van sociale- en milieucriteria voor de inkoop van een aantal producten en productgroepen. In Nederland heeft de provincie Groningen een ambitieus beleid ontwikkeld en ook in Zweden en Duitsland vindt men voorbeelden. Zorg ervoor dat er in Europees verband op overheidsniveau overleg plaatsvindt over de sociale- en milieucriteria bij publieke aanbestedingen en dat er gestreefd wordt naar de harmonisatie van criteria op EU-niveau.

Wij zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

Namens de werkgroep duurzaam inkopen van het MVO Platform

Gerard Oonk
030 2321340

Sander van Bennekom
070 3421933